

Kurt Wickman (red):

Swedish and Soviet Energy Problems

En rapport från en svensk-sovjetisk konferens om energiproblem, *Swedish and Soviet Energy Problems, Proceedings from a Conference in Moscow, June 26-28, 1986* (Bygghörsningsrådet), det låter väl intressant? Är möjligheterna till ett meningsfullt tankeutbyte större på ett dylikt, ekonomiskt-tekniskt område än inom andra områden, exempelvis historia och statskunskap?

Titeln på konferensrapporten är dock något vilseledande. Den ursprungliga seminarierubriken var "Rational ways of urban planning and problems of central heating and energy generation". Att döma av det svenska inledningsanförandet väntade man sig också diskussioner om byggande och energieffektivitet men i själva verket handlar 10 av de 16 konferensuppsatserna om fjärrvärme och 4 om stadsplanering.

Huruvida det blev några fruktbara diskussioner på seminariet framgår inte av rapporten eftersom varken de schema-lagda diskussionerna eller den avslutande uppsumeringen av seminarieresultaten

återges. Med en välvillig tolkning skulle man dock kunna säga att de sovjetiska och svenska bidragen kompletterar varandra. De svenska, med i allmänhet en systemanalytisk, ekonomisk infallsvinkel och vissa tekniska kommentarer, är inriktade på problem och resultat, medan de sovjetiska ger tekniska beskrivningar och pekar på vissa ekonomiska och modell-analytiska frågeställningar.

Skillnaderna i problemens dimensioner är emellertid hisnande stora. I Sovjetunionen ligger energiförbrukningen för enbart uppvärmning på ca 4 500 TWh. Den totala energiförbrukningen i Sverige är 450 TWh. Moskva har världens största fjärrvärmesystem och i Sovjetunionen förses städerna med uppvärmning till 65 procent av pannor större än 60 MW. I en av de svenska uppsatserna diskuteras ett fjärrvärmesystem baserat på en panna för basproduktion på 25–30 MW. Därmed inte sagt att bidraget från Gerholm och Amberg "End use conservation and efficient conversion of energy in a small urban area" skulle vara ointressant. Tvärtom, med dess teoretiska och empiriska belysning, av vilka värden som står på spel vid investerings- och prissättningsbeslut, borde den vara av högsta relevans för de sovjetiska forskarna.

Volymen inleds av dess redaktör med en artikel om sovjetisk energiekonomi, som tillkommit utanför konferensens ram i det vällovliga syftet att hjälpa den oinvidige läsaren in i "the intricacies discussed in the Soviet papers".¹ Vi får en nyttig snabbrepetition av förskjutningen av produktionen av kol, olja och gas mot öster, problemen med att upprätthålla oljeexporten och satsningen, när det gäller den inhemska energianvändningen, på naturgas och kärnkraft. I övrigt väcker uppsatsen dock fler frågor än den besvarar. Den är dels för kortfattad på för fortsättningen avgörande punkter t ex om räntekostnaderna, som både sägs uteslutas ur kalkylerna, vara ofullständigt behandlade och beräknas till 6 procent, och om prissättningen, där priserna sägs ha ökat i producentledet men sjunkit i konsumentledet. Dels tycks den vara skriven i indirekt polemik mot de sovjetiska bidragen – t ex beträffande kraftvärmen, där det talas om

en neddragning av expansionen, vilket inte alls är det intryck man får av de sovjetiska bidragen, där kraftvärmen beskrivs som ytterst framgångsrik och väl-mående.

Artiklarna "Centralized systems for heat supply to consumers from large district heating plants" och "Present state and prospects of the development of centralized heat supply in the USSR" av J V Yarovoy respektive Kovylyanski och Gromov var de som jag fann mest givande. Men nog undrar man hur det praktiskt går till när t ex abonnenterna i Moskva på sommaren förs över till kraftvärmen, som drivs av ministeriet för kraftproduktion, från fjärrvärmen, som uppenbarligen har andra huvudmän.

Bland de svenska bidragen kan nämnas L Lundqvist som i "Optimal design of urban energy systems" redovisar en modellutveckling som bl a möjliggör analyser av hur städernas form och funktion påverkar energitillförseln. Borde inte nästa steg vara att ta in de finansiella aspekterna i modellerna av byggande, ROT-verksamheten och energiinvesteringarna som kanske är de största problemen framöver?

Bergendahl, Brigelius och Rosen redogör i "Insurance or risk in energy investments – the case of Sweden" för analyser av åtgärder för att gardera sig mot negativa effekter av framtida oljeprischocker – ökade investeringar i isolering, dyrare vattenkraft och solenergi.

En slutsats man kan dra av den föreliggande rapporten är att ytterligare ansträngningar måste läggas ner på förberedelsearbete – att hitta för olika parter gemensamma problem – och efterarbete – att fylla i luckor som visat sig föreliggande och reda ut frågor som uppstått – för att samarbetet skall bli riktigt givande. Förmodligen skulle det vara värt med ett försök till i dessa glasnost-tider.

Fil dr ÅSA SOHLMAN
Statens energiverk

¹ Det hade naturligtvis varit intressant med en motsvarande sovjetisk introduktion till de svenska energiproblemen. I visst måtto fyller dock det svenska konferensbidraget "Effects of measures for saving energy in the built environment" av I Dergalin en sådan översiktsfunktion.